

CANSÓ NOVA

DE LA

VIDA Y COSTUMS DELS PAGESOS.

CORO.

*Lo pagés treballa
de dia y de nit ,
menja pá moreno
y beu vi aigalit.*

Mols la vida dels pagesos
desitjarian sabé ,
escolteu una miqueta
que jó vos la contaré.

Els son los que mes treballan
y son los mes mal servits ,
pel pobre se ha fet la palla
y el gra 's recull per los ríchs.

Cuant tenen cinch ó sis anys
als entregan un cabás ,
si no al portan ple de fems
no als donan esmorsá pas.

An recorran tot lo poble
y la carretera també ,
un bosí de pá moreno
ja 'l sal fan afanyá bó.

Si volen brená, á la tarda
antes que no sia fosch ,
tenen que 'mpendra la marcha
y aná ha buscá llenya al bosch.

An fan un feixét de brancas
tot fugint del guardiá ,
perque si acás los atrapa
al vespre no hi ha sopá.

De aná estudi no sen parla
perque lletráts no an de sé ,
per cabá y fangá la terra
llibres no an de menesté.

Axis es que an vauréu tants
que sen crian de llanuts ,
y an de serví pels lletráts
tota sa vida de ruchs.

De los que van á jornal
la vida anem explicant ,
á punta de matinada
ja van marchán cap al camp.

Portan lo cábet al coll
lo sarronet y al pitxell ,
cada hu porta sas heinas
sia jove ó sia vell.

Dugas horas á lo menos
antes de que l' sol no surt ,
que ja están cabán la terra
fangán ó fen algun surch.

Sia estiu ó sia ivern ,
la obligació an de fé ,
ya pudev dí que als pagesos
als fan ascarná al xangué.

Surtin lo sol fan beguda
fins á la hora de esmorsá ,
que sempre al porta la jove
lo vailet ó al rabadá.

Algun tems als daban ví
ara ab l' *odium* malait ,
an veuan un trago de aigua
y en acabat bon profit.

Tocan las dotse del día
se arriman tots á un rasé ,
dinan un plat de escudella
y de vi an veu qui an té.

Un tallet de cansalada
perque la carn de moltó ,
no an solan menjá ab tot l' any
sino á la festa majó.

Del pá no cal que os an parli
perqué ja tothom ho sap ,
que de tots llegums y ha
y lo que menos té es blat.

Lo fayol y blat de moro
aixó casi de presís ,
y ancara ni ha mols daltres
quel carregan de panís.

Per sopá un plat de monjetas,
de cols , patatas ó naps ;
que jun ab lo calderó
dels porchs an sigut cuinats.

Resan despues lo rosari
y sen van á descansá ,
á desobra un jas de palla
y bona nit fins demá.

Ja an treballat tot lo dia
y cuatra rals an guanyat ,
manteniune la familia
compreulos vestí y calsat ;

Pagueu metxe y selurgiá ,
si es que estéu aconductats ,
¡ ay infelisos pagésos
já esteu já , ven arreglats !

Mentres que van á jornal
no descansan un moment ,
per ells als te lo mateix
que plogui ó que fasi vent?

Si plou an pelan panochas
si fa sech an fan parets ,
als quatre rals y la vida
que l' an de afanya pobrets.

R. 22. 666

Aquells comparets que tenen
una vinya y un tros de ort ,
ó un petit camp per sembrá
sembla tenent un tresort.

Cullan un poquet de ví
y un altre poquet de pá ,
aixís van pasan la vida
dien Deu ajudará.

Aqueixos solan pasá
mol mes penas qu' ls brasers,
an de bendre la cullita
per arraplegá dinérs.

Per podé paga al rayalma
y altras mil contribucions ,
an quedan mes asquilats
que cap ramat de moltons.

Se li asboiran los sigrons ,
las monjetas y el fayol ;
li cau una pedregada
que l' deixa sense consol.

Si fa sech no pot sembrá
si plou se pudreix lo blat ,
ab prou feinas pot menjarna
treballan desesperat.

Per podé torná á sembrá
te de atmenllabá dinés ,
á pagá per la cullita
per un duro an paga tres.

En lo mont no hi ha conciencia
la usura al te corrumput ,
tothom afaixeix al jep
del infelís jeperut.

Tot ne surt del cul del frare
an deya un refran antich ,
pero de des que son fora
jó de altre manera ó dich.

Las contribucions y pagos ,
delmes , gastos y demés ;
esteune serts y segús
que surt del cul del pagés.

Cuant pasa tropa pel poble
los té de dá allotxament ,
foch , agua , sal y vinagre ;
y altres cosetas , se enten.

Els pel seu comte recullan
si hi ha res mal¿endresat ,
y gracias si no al carregan
ab la insignia de san¿March.

Com tota la seva hicienda
la tenen posada al ras ,
alli tothom espigola
tan sols estirán lo bras.

Los uns li prenen las figas
altre als raims y abrecochs ,
y asta á boltas las carbasas
que guardaba pels seus porchs.

Te de mantení als usells
ab totas llavórs y bláts ,
y aquells usells ab casaca
que corran per las ciutáts.

Procuradors y notaris ,
als curials y advocáts ;
ab la esquena dels pagésos
an viuan ben regaláts.

Per una regada de agua
ó per un tros de paret ,
que hi há de una vinya al altre
tot seguit arman un plet.

Van á buscá un advocat
que á tots dos dona rahó ,
lo que ells bolan son cuartos
y endebán la profesó.

Cuant los deixan sense cuartos
as veuen regoneguts ,
allavons es cuan ne diuen
qui jamega ja ha rebut.

Aqueixa gent no treballan
si es que no veuan dinérs ,
fan ferlos una abinensa
com si no agués estat rés ,

Cuant son al dia de festa
an pasan lo dematí,
arreglan tot lo de casa
y an portan blat al molí,

A las deu van al ofici
que diu lo senyó Rectó,
y allí están fins á las onse
si als fá un poquet de sermó.

Cuant son á dintre la iglesia
se asentan áb un racó,
ó be cerca de la porta
per podé surtí milló.

Parlan del burro y la burra
ab lo que está al seu costat,
si las mongelas sen fetas
y al blat de moro es granat.

Als que no troban conversa
casi ve als veureu á tofs
que tan pronte com se asentan
ja están roncan com uns porchs.

No 'ls despertan als que cantan
ni al soroll de repicá,
ni al rotllo de las campanas
cuan ne van á reservá.

A la tarde hi ha balladas
á la plasa ja se enten,
allí veureu acudiri
las mares ab lo joven.

Ab lo só del tamborino,
la gaita y lo flubiol,
an fan patá unas sardanas
que no las balla qui vol.

Al vespre cap á rosari,
á sopá y dejorn al llit,
aqueixa vida la fan
tan lo pobre com lo rich.

Lo endemá an de aná á matinas
per podé guanyá l' jornal,
que ab los amos no hi ha excusas
toma el pan y deixa al ral.

Aqueixa es la trista vida
del pagés menesterós,
dels quen son richs non parlem
que aquells son com los senyós.

Pues que agafan la escopeta
y sen van cap á cassá,
y diuen qui á fet abuy
també deurá fe demá.

Si os agradan eixas coblas
compreulas an als ceguets
que per un parell de cuartos
no sereu pas mes pobrets.

Que per tan poca moneda
ab tan sencillas cansons,
estem certs que trobareu
algunas bonas llisons.

FIN.

Imp. de José Tauló, Calle de Cirés, n. 5.—1859.